

NAZORATNING ZAMONAVIY VOSITALARI ASOSIDA TALABALARNING ALGEBRANI O'ZLASHTIRISH DARAJASINI ORTTIRISH METODIKASI

Axmadova Mohinur Bekmuratovna

Nizomiy nomidagi Toshkent davlat

Pedagogika universiteti 2-kurs magistr talabasi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada ta'lim jarayonida o'quvchilarning bilim, ko'nikma, malaka va kompetensiyalarini nazoratning zamonaviy vositalari asosida talabalarning algebrani o'zlashtirish darajasini orttirish samarali usullari bayon etilgan.*

Аннотация: *В данной статье изложены эффективные методы повышения уровня освоения алгебры учащимися на основе современных средств контроля знаний, умений, навыков и компетенций учащихся в образовательном процессе.*

Annotasion: *This article describes effective methods for improving the level of algebra mastering by students based on modern means of controlling knowledge, skills, skills and competencies of students in the educational process.*

Raqamli texnologiyalar hayotimizga shunchalik singib ketdiki, bugungi kunda nafaqat kundalik faoliyatimiz, balki ijtimoiy-iqtisodiy sohalar rivojini ham ularsiz tasavvur qilib bo'lmaydi. Tabiiyki, boshqa sohalarda bo'lgani singari kabi raqamli texnologiyalarni ta'lim tizimida joriy etilishi ham ta'lim tizimi faoliyatida o'zgarishlarga sabab bo'di. Xususan, electron ta'lim olish imkoniyatlari, tizimda elektron platformalarni yaratish orqali ma'lumotlarni kiritish, to'plash, shakllantirish, tahlil qilishning zamonaviy uslubi yo'lga qo'yildi. Bundan tashqari ta'lim tizimida ko'plab imkoniyatlarni ochib bermoqda. Jumladan buyumlar interneti va masofaviy online ta'lim, vertual laboratoriyalar, virtual ta'lim va 3D texnologiyalar masofadan ta'lim oluvchilarni bilim, ko'nikma va malakalarini (BKM) tekshirish, natijalarni olish, so'rovnomalar yaratish va o'tkazish va boshqalar ta'lim jarayonida ijobiy natijalar bermoqda. Shular bilan bir qatorda ta'lim jarayonida samaradorligini oshiruvchi kompyuter amaliy dasturlari va mualliflik dasturiy vositalar ham ishlab chiqilmoqda. Ta'lim jarayonida foydalaniladigan dars vositalari (online virtual dasturlar, tarqatma materiallar, texnik vositalar va boshqalar) dars jarayonini qiziqarli va o'qituvchi hamda ta'lim oluvchilar uchun ko'plab imkoniyatlar beradi. Bugungi kunda nazoratning zamonaviy vositalari asosida talabalarning algebrani o'zlashtirish darajasini orttirishda iSpring dasturidan foydalanish imkoniyatlarini keltirib o'tamiz. Bu mualliflik dasturi yordamida talabalardan test nazoratini o'tkazish orqali ulardabi BKM va kompetensiyalarni aniqlash imkonini beradi.

Ushbu paket o'z ichiga 3 ta dasturiy modulni oladi. Ular yordamida audio, video, interaktiv elementlar va testlar bilan boyitilgan onlayn taqdimot materiallari va o'quv kurslari, har xil so'rovnomalar, anketalar, interaktiv testlar, 3D kitob kabi bir qancha elektron nashrlar tashkil etish imkoniyati mavjud.

iSpring Quizmaker dasturi - bu funksional va bir vaqtni o'zida oddiy foydalanish uskunalariga ega bo'lgan interaktiv testlar, anketalar va so'rovlar yaratuvchi dastur hisoblanadi. **iSpring Quizmaker** yordamida test topshiruvchining bilim, ko'nikma va malakasini aniqlab beruvchi 14 xil ko'rinishdagi testlar va anketalar savollarini yaratish imkoni mavjud bo'lib, ularni formulalar, rasmlar, audio va video lavhalar bilan boyitish mumkin.

iSpring Suite dasturi yorlig'i aktivlashtirilib, Test bo'limi tanlanganda quyidagi oyna ochiladi:

Ushbu oynadan "**Noviy test**" tugmasi tanlanib, **iSpring Quizmaker** oynasi aktivlashtiriladi.

iSpring Quizmaker dasturida baholash testlarining quyidagi turlari mavjud:

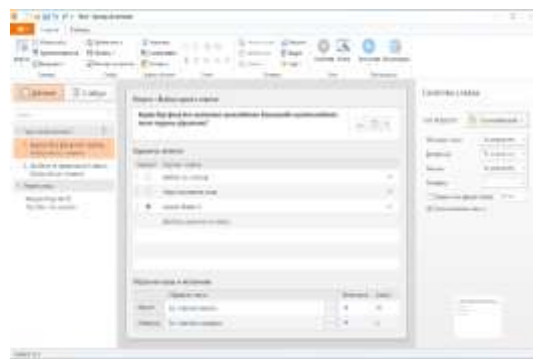
1. **Vibor odnogo otveta** – Javoblar orasidan aniq bitta to'g'ri javobni tanlash orqali amalga oshiriladi.
2. **Vibor neskolnix otvetov** – Javoblar orasidan bir nechta to'g'ri javobni tanlash orqali amalga oshiriladi.
3. **Verno/Neverno** – Tasdiqning to'g'riligini baholash orqali amalga oshiriladi.
4. **Kratkiy otvet** – Berilgan savolga javob maxsus maydonga kiritish orqali amalga oshiriladi.
5. **Chislovoy otvet** – To'g'ri javob son ko'rinishda kiritiladi.
6. **Posledovatelnost** – Savolda berilgan variantlarni to'g'ri ketma-ketlikda joylashtirish orqali amalga oshiriladi.
7. **Sootvetstviye** – Savolda keltirilgan elementlarga mos javob elementlarini mos qo'yish orqali amalga oshiriladi.
8. **Zapolnit propuski** – Test topshirig'idagi matndan bir yoki bir nechta tushirib qoldirilgan jumlar test topshiruvchi tomonidan kiritiladi.
9. **Vibor iz spiskov** – Murakkab test ko'rinishi bo'lib, bir nechta "**Ro'yxatdan tanlash**" tartibida tuzilgan savollar yagona savol ostida beriladi.
10. **Peretaskivaniye slov** – Matnda bir nechta tushirib qoldirilgan so'zlar, matn ostida joylashgan so'zlar bankidan tanlanib joyiga qo'yiladi.
11. **Vibor oblasti** – berilgan rasmdagi savolga javob bo'ladigan soha sichqoncha yordamida ko'rsatiladi.
12. **Peretaskivaniye obyektov (drag&drop)** – Obyektlarni surish orqali amalga oshiriladi.
13. **Shkala Likerta** – Saralash reytingi shkalasi yoki *Likert* shkalasi (*Rancis Likert sharafiga nomlangan*) biror-bir fikr yoki muammoga munosabatni baholashda ishlatiladigan test turini yaratishda foydalaniladi.
14. **Esse** – Kichik hajmli va erkin kompozitsiyadan iborat insholar yozishda

ishlatiladi.

Masalan, quyidagi rasmda ushbu dastur tomonidan taqdim etilayotgan "**Vibor odnogo otveta**" test shakli ifodalangan bo'lib, bunda faqat bitta variantni tanlash imkoniyati yaratiladi. Testni to'g'ri yechish uchun barcha javoblar ichidan bitta to'g'ri javobni tanlash lozim. Agarda birorta noto'g'ri javob belgilab qo'yilsa, test natijasi noto'g'ri deb e'tirof etiladi.

iSpring Quizmaker savollarning barcha turi ishlatiladigan holda aralash testlarni tuzish imkonini beradi.

iSpring Quizmaker dasturida multimedia obyektlari foydalanuvchi tomonida tuziladigan test savollarining har birini rasm, formula, audio, video yoki Flash-roliklari bilan to'ldirish mumkin. Bundan tashqari foydalanuvchi matn formatini o'zgartirishi va gipermurojaatni o'rnatishi mumkin.

Shu bilan bir qatorda **iSpring Quizmaker** dasturida yaratilgan testlarning javoblarini rasm va formulalar bilan to'ldirish mumkin.

iSpring Quizmaker tarmoqlangan testlar yaratish imkoniyatini beradi. Foydalanuvchi javobning to'g'ri, noto'g'ri va qisman to'g'ri bo'lgan hollari uchun aniq ko'rsatmalar berishi mumkin. Agar javob to'g'ri bo'lgan holatda talaba keyingi savolga o'tishi mumkin, javob noto'g'ri bo'lgan holatda shu savolga tegishli axborotlar slaydiga o'tishi mumkin. Bundan tashqari, har bir testning javobining to'g'ri yoki noto'g'riligi haqidagi xabar chiqarish imkoniyati mavjud.

Testni sozlash. **iSpring Quizmaker** yordamida foydalanuvchi navigatsiyani sozlashi, savollarni aralastirishi, pleyerni tanlashi va barcha xabar hamda yozuvlarni sozlashi mumkin.

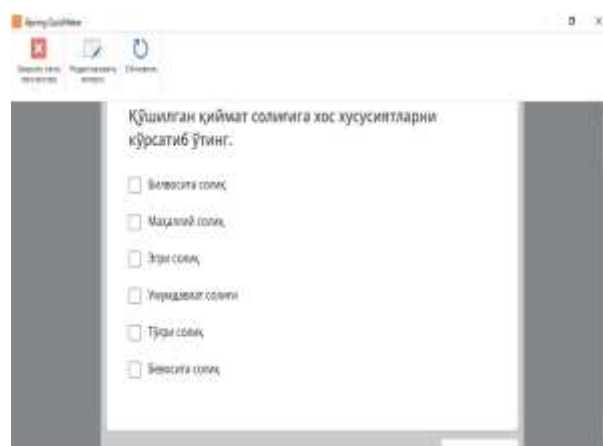
iSpring Quizmaker yordamida test va anketlarning to'liq natijalarini elektron pochtaga va serverga jo'natish imkoniyati mavjud. Buning uchun pochta va server manzilini testni sozlash bo'limiga kiritish lozim.

Test savollari va javoblarini kiritib bo'lgandan so'ng, ularning yakuniy ko'rinishini "Prosmotr testa" tugmasi orqali to'liq shaklda ishlashini tekshirib ko'rish mumkin.

Testni xotirada saqlash ham "Publikatsiya" tugmasi orqali amalga oshiriladi.

MS Excel dasturida tuzilgan testlarni **iSpring Quizmaker** dasturiga import qilish imkoniyati mavjud bo'lib, bu jarayon qisqa vaqtda katta hajmli testlar tarkibini tezkorlik bilan dastur orqali avtomatlashtirish imkoniyatini beradi.

Mualliflik dasturiy vositalaridan biri

hisoblangan *iSpring Suite* dasturi foydalanishda nihoyatda sodda interfeysga ega bo'lib, pedagoglar va turli soha vakillari uchun interaktiv elektron kontentlarni yaratish imkoniyatini beradi.

Ushbu mualliflik dasturi yordamida biz nazoratning zamonaviy vositalari asosida talabalarning algebrani o'zlashtirish darajasini orttirishimiz, ularda fan kesimi bo'yicha egallagan turli ko'rinishdagi test savollari yordamida BKMK natijalarini olishimiz mumkun.

ADABIYOTLAR RO'YHATI:

1. Sh.Mirziyoyev. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash – yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. Toshkent – 2016.
2. Sh.Mirziyoyev. “Erkin va farovon, demokratik O`zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz”. Toshkent – 2016.
3. Sh.Mirziyoyev. “Erkin va farovon, demokratik O`zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz”. Toshkent – 2016.
4. M.Masharipov va boshqalar “Talim jarayoniga AKT”. T.:2019yil
5. M.Masharipov va boshqalar “AKT va media savodxonlik”.T.:2021yil
6. <http://vascak.cz> – virtual laboratoriya sayti (uz, en, ru,...)